

Politické souvislosti

Chudoba je složitý, mnohostranný problém. Překračuje rámec základního nedostatku zdrojů pro přežití a zahrnuje také deprivaci v oblasti občanských, společenských a kulturních aktivit, omezuje příležitosti k zapojení se do politického života nebo k sociální mobilitě (Rada EU, 2007). Ženy mají ve srovnání s muži nižší příjmy, a proto jsou více ohroženy chudobou.

Strategie Evropa 2020

- Jejím cílem je zajistit v EU inteligentní a udržitelný růst podporující sociální začleňování prostřednictvím tvorby pracovních míst a snižování chudoby.
- Stanoví hlavní cíl vyvést do roku 2020 alespoň 20 milionů lidí z chudoby a sociálního vyloučení.

Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Tato platforma je jednou ze sedmi stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020 a jedná se o jeden z klíčových nástrojů pro ochranu a podporu sociálního začlenění žen. Zahrnuje téma rovnosti žen a mužů do svých klíčových iniciativ, jako jsou podpora stejné ekonomické nezávislosti, posuzování rozdílů v nárocích na pracovní volno z rodinných důvodů a monitoring zavádění stávajících směrnic týkajících se nároků na pracovní volno z rodinných důvodů.

Evropský pakt pro rovnost žen a mužů (2011–2020)

Znovu potvrzuje závazek Rady EU plnit cíle v oblasti rovnosti žen a mužů, především ve třech oblastech důležitých z hlediska rovnosti žen a mužů, tj. zaměstnávání, vzdělávání a podpoře sociálního začleňování, zejména prostřednictvím snižování chudoby.

Strategické cíle Pekingské akční platformy a ukazatele EU

V roce 2007 se Rada shodla na třech hlavních ukazatelích v rámci celé EU (včetně dvou dílčích ukazatelů) pro měření pokroku dosahovaného v EU při provádění cílů Pekingské akční platformy. Tyto ukazatele zachycují míru

- A.1.** Přezkoumat, přijmout a trvale uplatňovat makroekonomické politiky a strategie rozvoje odpovídající potřebám a obtížím žen žijících v chudobě.
- A.2.** Revidovat právní předpisy a správní postupy s cílem zajistit rovnoprávnost žen a jejich přístup k ekonomickým zdrojům.
- A.3.** Poskytnout ženám přístup k mechanismům a institucím v oblasti spoření a úvěrů.
- A.4.** Vypracovat genderově citlivé metodiky a provádnout výzkum za účelem řešení problému feminizace chudoby.

ohrožení chudobou podle věku, pohlaví a typu domácnosti, včetně rodičů samoživitelů s nezaopatřenými dětmi, a míru ekonomické neaktivity podle věku a pohlaví.

Nejnovější údaje a informace obsahuje databáze *Women and men in the EU – facts and figures* (Ženy a muži v EU – fakta a čísla), kterou vytvořil Evropský institut pro rovnost žen a mužů a která je k dispozici na adrese:

<http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Zjištění vyplývající z údajů za celou EU

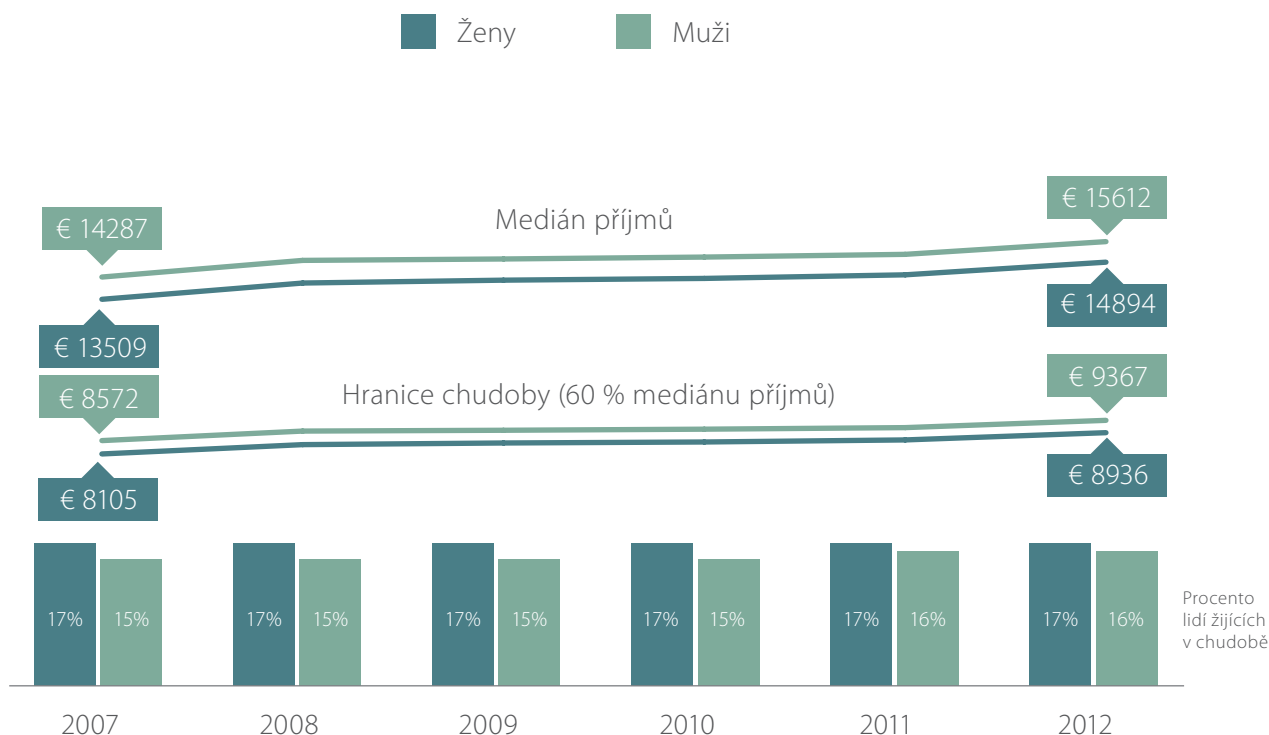
Míra ohrožení chudobou se zvýšila

V roce 2012 bylo chudobou v EU ohroženo 17 % obyvatelstva, přičemž u žen byla míra ohrožení mírně vyšší než u mužů. To lze zčásti přičíst skutečnosti, že ve všech zemích Evropy jsou ženy hůře odměňovány a pracují v horších pracovních podmínkách než muži, častěji pracují na částečný úvazek nebo v pracovním poměru na dobu určitou a častěji jsou také nepřítomny na trhu práce v důsledku poskytování péče.

Spolu s mírným nárůstem ohrožení chudobou u žen i u mužů od roku 2007 (o 0,2 procentního bodu) se v roce 2012 snížil genderový rozdíl v riziku chudoby na hodnotu těsně nad 1 %. Průměrný nárůst v EU je sice mírný, ale ve dvou třetinách členských států, zejména v těch nejvýrazněji zasažených krizí, se ohrožení chudobou zvýšilo významně.

PROCENTO ŽEN A MUŽŮ ŽIJÍCÍCH V CHUDOBĚ V EU, 2007–2012

Zdroj: Eurostat, EU-SILC

Ohrožení chudobou se měří v poměru k mediánu příjmů. V důsledku toho nemusí plně vyjadřovat úroveň chudoby v členských státech, kde se příjmy snížily.

Významným faktorem pro ohrožení chudobou je věk

Nejvíce jsou chudobou ohroženi mladí lidé ve věku 16 až 24 let (24 % v EU v roce 2012), přičemž tento podíl se ve většině členských států od roku 2007 zvýšil. Mladé ženy v této věkové skupině jsou chudobou ohroženy častěji – genderový rozdíl dosáhl v roce 2012 1,6 procentního bodu, a byl tedy mírně vyšší než v celé populaci.

Míra ohrožení chudobou u žen ve věku 25 až 49 let – tedy v hlavním období výchovy dětí – je vyšší než u mužů v 19 členských státech EU, přičemž rozdíly mezi ženami a muži jsou v EU celkově poměrně malé.

Rostoucí věk je spojen s rostoucími genderovými rozdíly, pokud jde o ohrožení chudobou. Starší ženy (nad 65 let) jsou ohroženy chudobou mnohem více než starší muži (16 % oproti 12 % v roce 2012). Ve více než polovině z 28 členských států (17) jsou rozdíly ve výši důchodů žen a mužů vyšší než 30 % (39 % v EU). Tyto velké genderové rozdíly lze přičíst kombinaci nižších celoživotních výdělků u žen a nižších nebo přerušovaně placených příspěvků do systému sociálního zabezpečení, které jsou způsobeny rozdíly v odměňování žen a mužů. Kromě

toho je na vině také větší rozšíření práce na částečný úvazek u žen a přerušení placení příspěvků do systému sociálního zabezpečení během těhotenství a z důvodu pečovatelských povinností.

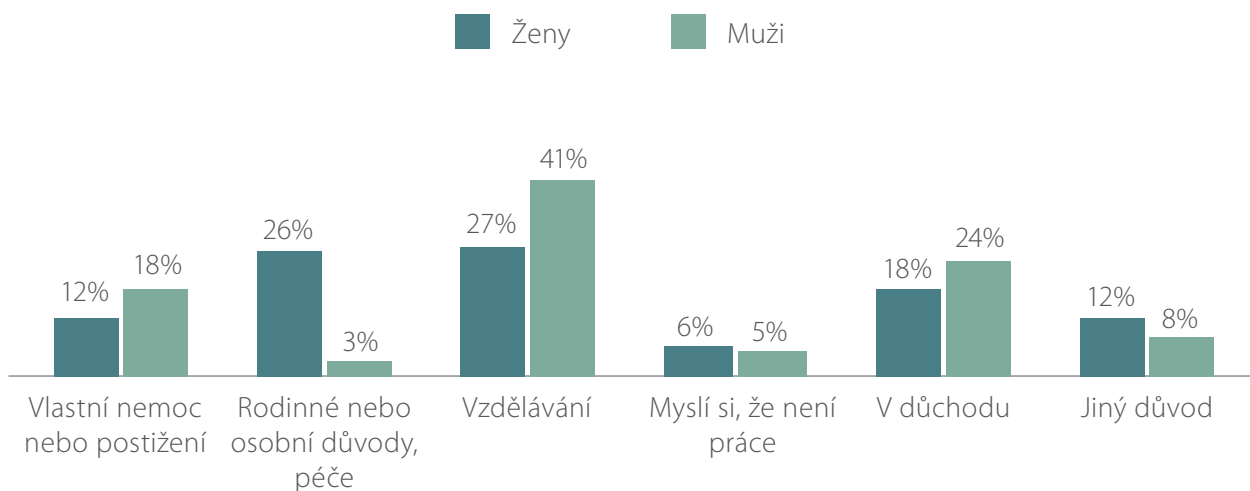
Svobodné osoby a zejména rodiče samoživitelé jsou více ohroženi chudobou

V rámci EU bylo v roce 2012 ohroženo chudobou 25 % svobodných osob, přičemž svobodné ženy byly chudobou ohroženy o něco více než muži (26 % oproti 25 %). Genderový rozdíl v ohrožení chudobou se od roku 2007 snížil, což bylo způsobeno především zhoršením situace u svobodných mužů (z 22 % v roce 2007 na 25 % v roce 2012), zejména v deseti členských státech.

Ohrožení chudobou je patrně zejména tam, kde jsou členy domácnosti nezaopatřené děti, a roste s rostoucím počtem nezaopatřených dětí. V roce 2012 dosáhla míra ohrožení chudobou u rodičů samoživitelů, z nichž většinu tvoří ženy, 34 %. Ohrožení chudobou u rodičů samoživitelů je tedy i nadále vyšší než u svobodných osob bez nezaopatřených dětí. Mnoho rodičů samoživitelů je nuceno kombinovat péči o děti se zaměstnáním, což může vést k méně jistému, hůře placenému zaměstnání s nižší úrovní sociální ochrany. Nižší příjmy žen, vyplývající z rozdílu v odměňování žen a mužů, vystavují svobodné matky pečující o děti vyššímu riziku chudoby.

HLAVNÍ DŮVOD, PROČ ŽENY A MUŽI VE VĚKU 15–64 LET V EU NEHLEDAJÍ ZAMĚŠTNÁNÍ, 2012

Zdroj: Eurostat, EU-SILC

Některé skupiny žen v EU jsou zvláště ohroženy chudobou; jde například o svobodné matky, příslušnice národnostních menšin, migrantky, mladší ženy a starší ženy. Pro tyto skupiny je v rámci boje s chudobou třeba přijmout zvláštní opatření.

Významným faktorem pro ohrožení chudobou je nižší ekonomická aktivita žen

V rámci všech členských států je podíl ekonomicky neaktivních osob větší u žen než u mužů. Podíl ekonomicky neaktivních žen a mužů ve věku 15 až 64 let se v členských státech od roku 2007 snížil. Tento pokles byl vyšší

u žen, což vedlo k částečnému snížení rozdílu v ekonomické aktivitě žen a mužů na úrovni EU v daném období. Podíl ekonomicky neaktivních žen byl v roce 2012 i nadále podstatně vyšší než u mužů a ženy byly ve srovnání s muži přinejmenším šestkrát častěji neaktivní z důvodu poskytování péče nebo jiných rodinných povinností.

Zaměstnání má zásadní význam pro ekonomickou nezávislost žen i mužů. Ohrožení žen chudobou se zvyšuje v důsledku ekonomické neaktivity a přerušovaného zaměstnávání. Ženy jsou častěji ekonomicky závislé a forma jejich kariéry může vést k nižší úrovni příjmů a sociální ochrany v pozdějších obdobích života.

Zjištění vyplývající z práce institutu EIGE v oblasti mapování příkladů dobré praxe

Venkovská žena: zaměstnání a nové technologie – Španělsko

Do projektu Venkovská žena: zaměstnání a nové technologie se zapojilo osm místních akčních skupin v pěti španělských regionech – Andalusii, Asturii, Kastilii–La Mancha, Kastilii a Leónu a Madridu. Tato iniciativa podporovala iniciativy žen v oblasti podnikání a sociální ekonomiky (družstva, společnosti vlastněné zaměstnanci, další formy partnerství) pomocí informačních a komunikačních technologií. Účastnicemi byly ženy ve venkovských oblastech ve věku 20 až 60 let. Zvláštní pozornost byla věnována mladým ženám zapojeným do neformálních činností. Hlavním výsledkem projektu bylo poskytnutí podpory přibližně 1 000 ženám, uspořádání 11 kurzů odborné přípravy pro 833 z nich a založení 43 nových společností.

Goldrausch – Německo

Goldrausch Frauennetzwerk je malé nevládní sdružení působící v berlínské oblasti od roku 1982. Jeho cílem je pomáhat podnikatelkám v Berlíně zakládat vlastní podniky a investovat do nich, a to prostřednictvím poskytování bezúročných mikroúvěrů. V posledních letech dostávají přednost ženy ve věku nad 45 let a ženy z přistěhovaleckého prostředí. Všechny příjemkyně jsou osoby samostatně výdělečně činné bez zaměstnanců, většinou v odvětví služeb, jako jsou kosmetické služby, pohostinství, práce v oblasti biologie, maloobchod, pekárny či služby v oblasti péče o děti. Mezi lety 1982 a 2007 poskytlo sdružení Goldrausch v Berlíně přibližně 850 000 EUR více než 450 podnikatelkám a projektům. Od září 2010 do září 2013 přidělilo 70 úvěrů v celkové hodnotě 240 000 EUR. Podíl selhání (tedy případů, kdy nejsou řádně plněny podmínky splácení půjčky) dosahuje pozoruhodně nízké hodnoty 1,3 %.

POKROKY A PŘEKÁŽKY V OBLASTI A: ŽENY A CHUDOBA

POKROKY

- Stále více žen je ekonomicky aktivních.
- Dochází k celkovému snížení genderových rozdílů u ekonomicky neaktivního obyvatelstva.
- Svobodným matkám a marginalizovaným skupinám žen jsou poskytovány zvláštní podpora a zdroje.
- Reformy důchodového zabezpečení odrážejí odlišné formy kariéry u žen a u mužů.

PŘEKÁŽKY

- U žen stále přetrvává vyšší pravděpodobnost ohrožení chudobou než u mužů.
- Ohrožení chudobou u domácností s rodičem samoživitelem se v EU zvýšilo, přičemž ženy stále tvoří většinu rodičů-samoživitelů.
- Ekonomická neaktivita v důsledku péče o rodinu je u žen stále mnohem častější než u mužů.
- Ekonomická neaktivita a přerušované zaměstnávání zvyšuje ohrožení žen chudobou.

Jak dále v EU

- Posílit opatření na podporu rovnosti žen a mužů v míře jejich ekonomické aktivity.
- Začlenit hledisko rovnosti žen a mužů do iniciativ pro hospodářský rozvoj.
- Podporovat rovnost v zaměstnávání s cílem dosáhnout rovnosti z hlediska míry ekonomické nezávislosti a finančního zabezpečení.
- Podporovat iniciativy zvyšující povědomí o významu ekonomické nezávislosti žen pro snižování chudoby.
- Řešit dopady, které mají přerušované kariéry a odlišné způsoby práce, jako je zaměstnání na částečný úvazek, na ohrožení žen chudobou v průběhu celého jejich života.
- Připravit cílená politická opatření pro konkrétní skupiny žen, které jsou nejvíce ohroženy chudobou, jako jsou mladší/starší ženy nebo matky samoživitelky.
- Pokračovat v reformách vnitrostátních důchodových systémů se zohledněním genderového rozměru v důchodových nárocích.
- Řešit dětskou chudobu uplatňováním hlediska rovnosti žen a mužů a holistického přístupu, který rozvíjí synergii mezi sociálním začleňováním a ostatními oblastmi politiky (jako jsou vzdělávání, zaměstnanost a rovnost žen a mužů, zdraví, bydlení a životní prostředí) i s dalšími nástroji (například programy financování EU).

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE)

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE) představuje centrum znalostí EU pro rovnost žen a mužů. Institut EIGE podporuje tvůrce politik a všechny příslušné orgány v jejich úsilí o zajištění rovnosti mezi ženami a muži (nejen) pro všechny Evropany/ky tím, že poskytuje odborné znalosti a srovnatelné a spolehlivé údaje o rovnosti žen a mužů v Evropě.

Další informace: <http://eige.europa.eu>

Středisko pro zdroje a dokumentaci Evropského institutu pro rovnost žen a mužů představuje inovativní a praktický nástroj vyvinutý pro hledání klíčových zdrojů týkajících se rovnosti žen a mužů, pro výměnu znalostí mezi těmi, kdo se zajímají o politiky a postupy v oblasti rovnosti žen a mužů, a také jako nástroj, který poskytuje prostor pro diskusi a debatu na internetu.

Další informace: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontaktní údaje:
European Institute for Gender Equality
(Evropský institut pro rovnost žen a mužů)
Gedimino pr.16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel.+370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN: 978-92-9218-649-4
doi: 10.2839/677920
MH-04-15-022-CS-N